

Observationer af fugle og noter om fugletræk på Cypern 1964-65

Af

STEEN CHRISTENSEN

(With a Summary in English: Observations on birds and notes on bird migration at Cyprus 1964-65.)

Som dansk soldat rejste jeg den 17. november 1964 til Cypern for dér at gøre tjeneste i det følgende halve år. Under mit ophold på øen, blev der lejlighedsvis tid til at studere fuglelivet i tiden frem til den 17. maj 1965, hvor hjemrejsen til Danmark fandt sted. Jeg førte dagbog over alle mine observationer, og ved hjælp af disse, vil jeg i denne afhandling forsøge at tegne et billede af Cyperns fugleliv. Jeg vil her gerne takke NIELS HESSELBERG CHRISTENSEN for kritisk gennemlæsning af manuskriptet.

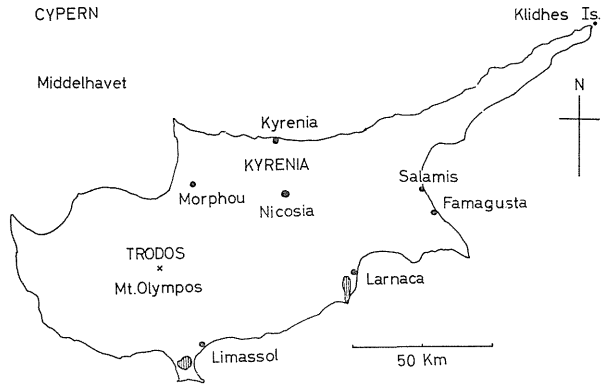
Ved sin beliggenhed, helt inde i Middelhavets østligste hjørne, er Cypern i ornithologisk henseende noget for sig selv. Meget er i tidens løb skrevet om øens fugleliv, om hvilket D. A. BANNERMAN'S „Birds of Cyprus“ (1958) er hovedværket. Foruden egne observationer er bogen bygget over tidligere forfatteres arbejder, samt militærpersoners noter. Af disse har særlig Dr. W. R. P. BOURNE gjort et stort arbejde ved bl. a. at foretage indsamlinger af ornithologisk stof fra adskillige officerer, der har været stationeret på øen. „Birds of Cyprus“ er uundværlig for enhver, der besøger Cypern, idet bogen giver oplysninger om alle lokaliteter og forekomster på øen.

Cypern er med sine ca. 9200 km² på størrelse med Sjælland og Lolland-Falster, og er dermed Middelhavets trediestørste ø. Hele den sydvestlige del af øen har karakter

af bjerglandskab og hedder Trodosbjergene, der visse steder nærmer sig 2000 m højde. Midt i Trodosbjergene ligger øens højeste punkt, Mount Olympos. Langs Cyperns nordkyst strækker sig de næsten 900 m høje Kyreniabjerger. Landet imellem består af næsten fladt sletteland, kaldet Mesaoriasletten, der danner en barriere af øde, næsten ørkenagtigt landskab mellem de to bjergpartier. Størstedelen af bjergene er dækket af skov, fortrinsvis af forskellige arter fyr, men skovbilledet præges også af ceder, cypres og eg. Mesaoriasletten er flere steder afbrudt af frugtbare frugtplantager og olivenlunde, men er ellers de fleste steder gold, gul og støvet.

Klimaet på Cypern er subtropisk med varme tørre somre og med vinteren som regntid med køligere vejr, dog sjældent frostgrader, når undtages Mount Olympos. Temperaturen i juli og august er på ca. 35–40° C. i skyggen, mens nattemperaturen sjældent kommer under 25° C. Vintertemperaturen i januar og februar er på ca. 10–15° C. I slutningen af oktober eller midten af november begynder regntiden. Den ytrer sig mest ved nogle voldsomme timelange skybrud, hvorved store oversvømmelser fremkommer. Ind imellem kan solen skinne i dagevis, for derpå at blive afløst af en uges regn. I februar og marts kulminerer regntiden med voldsommere, men mere kortvarige byger. Ofte forvolder

Fig. 1. Kort over Cypern.
Map of Cyprus.

oversvømmelserne betydelig skade på broer og landeveje. I marts og april ligner øen én stor blomsterpark, men det varer kun kort. I maj brænder solen al vegetationen væk, og store arealer ligger hen hele sommeren, golde, øde og ufrugtbare.

Fuglelivet i de to bjergpartier er noget forskelligartet, hvilket skyldes Trodosbjergenes betydeligere højde med deraf følgende koldere klima. Disse bjerge gennemkrydses tillige af en del vandløb, som næsten mangler i Kyreniabjergene. Dette i forbindelse med at Trodosbjergene består af klippegrund, mens Kyreniabjergene er af kalksten, er med til at præge vegetationen og dermed fuglelivet. Mens Mesaoriasletten er relativ fuglefattig, fordi de gode lokaliteter er for få, er Cyperns nordvestlige lavland ved Morphubugten ganske fuglerigt, som følge af den afvekslende frodige vegetation, der vokser ved de mange større vandløb og små sumpområder, der findes her. Langs sydkysten findes betydelige saltsøer nær byerne Limassol og Larnaca. Specielt „Akrotiri Salt Lake“ syd for Limassol, udmærker sig ved et rigt og varieret fugleliv af vade-, måge- og andefugle, men også næsten samtlige rovfuglearter, der er truffet på Cypern, ses jævnligt her på efterårstræk. Begge saltsøer er betydelige rasteplasser for tusindvis af Flamingoer (*Phoenicopterus ruber*) om vinteren. Disse strålende lokaliteter fik jeg desværre ikke lejlighed til at besøge.

Østkysten er frugtbar lavland, og her findes nogle få fuglerige laguner, nord for østkystens hovedstad Famagusta. Lidt nordligere, ca. 10 km nord for Famagusta, ligger Salmis, en gammel ruinby liggende i et naturskønt område, bevokset med skov af meget afvekslende karakter. Salmis er sandsynligvis østkystens bedste småfuglested.

Under mit ophold på Cypern boede jeg i en militærlejr i Nicosia. Lejren lå umiddelbart op til en gammel bymur, der er bygget rundt om den ældste del af byen for næsten 500 år siden. Min bevægelsesfrihed var her meget begrænset, men blev udnyttet på bedste måde. Jeg havde et grønt område, bestående af en græsplæne, til faste observationer. Midt i dette fyrretræsbevoksede område, der var ca. 200 × 75 m, fandtes en 7–8 meter høj skrå stensætning, bevokset med lavt krat, fortrinligt til observationer af rastende nattrækere. Hele arealet var indhegnet af et lavt pigtrådshegn, der flere steder var skjult af vegetation. Dette hegn spillede en stor rolle for optælling af fugle under mine daglige ture på stedet. Disse foretoges tre gange dagligt, om morgenen, om formiddagen og sent på eftermiddagen. De hede middagstimer tillod ikke optællinger, ligesom fuglenes aktivitet var meget lille. En gang om ugen, når militærtjenesten tillod det, besøgte Elisabeth Camps, nogle militærlejre liggende ca. 7–8 km vest for Ni-

cosia. Her observeredes stedets karakterfugl Nonnedigesmutten (*Oenanthe leucomela*) ofte. Et par gange besøgte Ayleneja, en landsby ca. 3 km sydøst for Nicosia. Stedet viste sig at være et lokalt overvintringsområde for Ravne (*Corvus corax*). Et

par „Sight-seeing“ ture til Kyreniabjergene og en til Trodosbjergene var ganske udbytterige, men de bedste ture gjorde jeg i omegnen af Famagusta på østkysten, og da det var i min orlov, udnyttedes tiden bedst muligt.

BEMÆRKNINGER OM DAGTRÆKKENDE FUGLE

En hel del af de observerede fugle, noteredes overflyvende over lejren og mit optællingsområde. Det drejede sig fortrinsvis om rovfugle (*Accipitres*), svaler (*Hirundinidae*) og skrigefugle (*Coraciae*). Den hyppigst observerede rovfugl, der foretog furerende bevægelser mellem Trodos- og Kyreniabjergene, var Gåsegribben (*Gyps fulvus*), men også ørne blev af og til iagttaget under lignende omstændigheder, fortrinsvis flyvende mod nord. Afstanden mellem bjergpartierne er på smalleste sted ca. 40 km. Da denne lufttrafik observeredes hyppigst i februar og marts, hovedsagelig flyvende i nordlig retning mod Kyreniabjergene, har denne bevægelse muligvis haft karakter af træk.

I slutningen af april og begyndelsen af maj, observeredes en del Biædere (*Merops apiaster*) og Ellekrager (*Coracias garrulus*) på direkte nordvestgående træk. Ellekrage-trækket foregik som regel ganske lavt og altid i varmt solskin, fortrinsvis i middagstimerne, hvorimod biædertrækket for det meste foregik i stor højde og tidligt på formiddagen, før solen rigtig fik magt. Måske har de observerede biæderflokke været de lavestflyvende af et større højtgående træk.

Direkte træk er også iagttaget på Cyperns østkyst. Den 11. april blæste en stærk sydøstlig kuling ved Famagusta. Klokker ca. 13.30 iagttoges et lille træk af rovfugle komme ind fra sydøst. På få minutter sås en Slangeørn (*Circaëtus gallicus*), fire Spurvehøge (*Accipiter nisus/brevipes*), to falke (*Falco sp.*) og en højtflyvende vågestor rovfugl, komme ind ved Famagusta's sydlige udkant, og fortsatte i nordlig ret-

ning op langs kysten. De enkelte fugles indbyrdes forskellige flyvehøjde, tydede på, at fuglene ikke havde fulgtes ad på deres vej over havet, hvilket syntes at vise, at et større spredt træk, kan have ramt Cyperns østkyst denne dag.

Iagttagelser af rovfugletræk de foregående dage af en Steppehøg (*Circus macrourus*), en Lille Skrigeørn (*Aquila pomarina*), fem større ørne, formentlig Kejsereørne (*Aquila heliaca*), adskillige Tårnfalke (*Falco tinnunculus/naumanni*) og en Vandrefalk (*Falco peregrinus*), foranlediger mig til at tro, at der foregår et mindre, men interessant rovfugletræk, ikke mindst af ørne, over Cyperns østkyst i april. Et sådant rovfugletræk, gjort ved tilfældige opdagelser, langt fra ved konstant observeren, er ikke beskrevet i „Birds of Cyprus“, hvor BAN-NERMAN forøvrigt beskriver efterårstrækket af rovfugle over øen ret indgående. Der er kun lidt over hundrede kilometer over til den store trækvej af rovfugle, der berører landene lige fra Sinaihalvøen i syd og op langs Palestina's og Libanon's bjerge til Syrien i nord. Disse lande passeres årligt af meget store mængder rovfugle, og det er utvivlsomt herfra Famagustatrækket stammer.

Det er en kendt sag, at Cypern benyttes som genvej for et ikke ubetydeligt antal rovfugle, specielt under højtryksperioder, på deres vej til vinterkvartererne i Arabien og Afrika. Intense observationer fra en engelsk militærlejr, liggende ved „Akrotiri Salt Lake“ syd for Limassol, har i de senere år afsløret dette træks eksistens. En række officerer, med Dr. BOURNE i spid-

sen, observerede i årene 1956-58 et betydeligt rovfugletræk over saltsøen. Der blev specielt i 1957 observeret store flokke af Musvåger (*Buteo b. buteo/vulpinus*), ofte i hundredevis på de bedste dage, og med et mindre antal Hvepsevåger (*Pernis apivorus*) imellem, fra midten af september til midten af oktober. I slutningen af september og begyndelsen af oktober observeredes flokke af Lille Tårnfalk (*Falco naumanni*), op til 100 Aftenfalke (*Falco vesper-*

tinus) dagligt. Slagfalk (*Falco cherrug*) og Lærkefalk (*Falco subbuteo*) fulgte efter med henholdsvis 10-15 og 30-50 fugle pr. dag; jævnligt forekommende var også Tårn- og Vandrefalk. I mindre antal observeredes adskillige arter ørne, (bl.a. Steppeørn (*Aquila rapax*), Kongeørn (*Aquila chrysaëtus*) og flere Slangeørne), begge arter Spurvehøge, Duehøg (*Accipiter gentilis*), begge glentearter, Fiskeørne (*Pandion haliaëtus*) og alle fire kærhøgearter).

BETRAGTNINGER OVER SMÅFUGLETRÆKKET

Med sin beliggenhed, kun ca. 65 km til de tyrkiske Taurusbjerge i nord, og ca. 95 km mod øst til Syriens bjerge, liggende mellem to verdensdele, må øen utvivlsomt passeres af de mængder af nattrækkende småfugle, der overflyver det østlige Middelhav. (BANNERMAN 1958 p. 32-33). Den 19. april 1912 oplevede den engelske ornitholog F. R. S. BAXENDALE, et eksempel på øens betydning som rasteplass for nattrækkere. Den yderste spids af nordøst-cypern, inden Klidhes Island's, var den pågældende dag et mylder af fugle. Han observerede hundredevis af Rødryggede Tornskader (*Lanius collurio*), Rosenbrystede Tornskader (*Lanius minor*) og Masketornskader (*Lanius nubicus*), den førstnævnte i overtal. Det vrimlede med Munke (*Sylvia atricapilla*) og Cypersangere (*Sylvia melanothorax*) og mange andre sangere. Desuden så han flere digesmuttearter, Hortulaner (*Emberiza hortulana*), Hætteværlinger (*Emberiza melanocephala*), Korttåede Lærker (*Calandrella brachydactyla*), Gøge (*Cuculus canorus*) og Skadegøge (*Clamator glandarius*) samt mange andre arter.

Et lignende fuglefall oplevede BANNERMAN d. 16. og 17. april 1954 på Vestcypern. I en dal nær vestkysten så han et stort antal af Gøg, Munk, Tornsanger (*Sylvia communis*), flere racer af Gul Vipstjert (*Motacilla flava*), Markpiber (*Anthus campe-*

stris), Bynkefugl (*Saxicola rubetra*), Digesmutte (*Oenanthe oenanthe*), Middelhavsdigesmutte (*Oenanthe hispanica*), Masketornskade, Hvidhalset Fluesnapper (*Muscicapa albicollis*), Ellekrage, adskillige Silkehejrer (*Egretta garzetta*) og en Purpurhejre (*Ardea purpurea*). Dagen efter sås Rødhovedet Tornskade (*Lanius senator*) og Lille Fluesnapper (*Muscicapa parva*) i fem eksemplarer, den sidste en ny art for Cypern. Selv om disse masseforekomster vidner om et stort nattræk over øen, skal man ikke forvente at opleve sådanne koncentrationer under kortere ophold på øen. Vejret spiller en stor rolle for koncentration af fugletræk, som f. eks. tåge, regnbyger og sandstorme gør det, næsten som i Skandinavien. At nattrækket over Cypern er usædvanligt, kan vel næppe diskuteres. Det kan næsten belyses ved et eksempel jeg oplevede d. 26. marts i Nicosia by. Man forventer ikke at møde større antal af rastende nattrækkere på midten af en ø, der er større end Sjælland. Stor var min overraskelse da også ved den pågældende dag at observere over hundrede småfugle, rastende på mit optællingsområde (pigtrådshegnet). Det var hovedsagelig sangere, men også Vendehalse (*Fynx torquilla*), Rødstjerter (*Phoenicurus phoenicurus*), Rustværlinger (*Emberiza caesia*) og en Hærfugl (*Upupa epops*) observeredes.

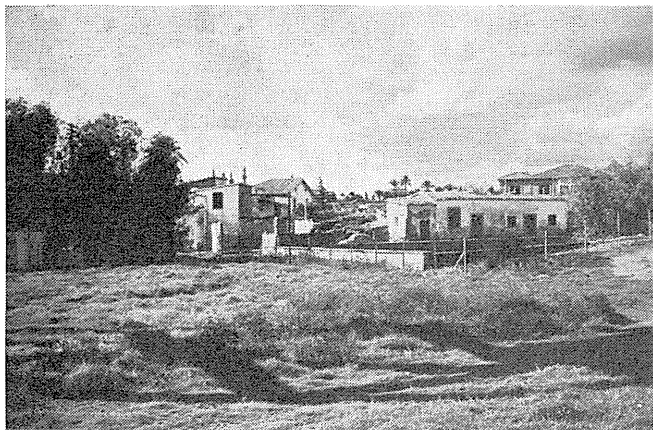

Fig. 2. Del af mit daglige optællingsområde i den østlige del af Nicosia, indenfor den gamle bymur. De fleste sanger-arter, som iagttoges i Nicosia, blev set på pigtrådshegnet i forgrunden. Også mange tornskader og fluesnappere sås her.

Part of the investigation area in the eastern part of Nicosia inside the old city wall. Nearly all warbler species observed in Nicosia were seen on the barbed wire in the foreground. Also many shrikes and flycatchers were seen here.

CYPERNS YNGLEFUGLE

Denne del af fuglelivet fik jeg ikke lejlighed til at studere nærmere. De eneste arter, det lykkedes at konstatere ynglende, var Rustværbling, Musvit (*Parus major*), Nonnedigesmutte, Landsvale (*Hirundo rustica*) og Mursejler (*Apus apus*). Det skyldes min ringe bevægelsesfrihed og at min adgang til egnede ynglelokaliteter aldrig tillodes, ligesom at hjemrejsen fandt sted midt i ynglesæsonen. En nærmere omtale

af observationerne omkring Nonnedigesmutte findes andetsteds i artiklen.

For at lette oversigten af de iagttagne fugle, er disse opført i tabeller, tabel 1-3 omfattende standfugle, vintergæster og trækgæster. Det er næsten udelukkende observationer fra Nicosia og Famagusta, men også enkelte besøg fra Salamis, Kyreniabjergene og Trodosbjergene er med i tabellerne.

Forklaring til Tabel 1-3. Key to symbols in Table 1-3.

- + = Spredte iagttagelser, som regel få fugle. *Few observations, mostly a few birds.*
- ++ = Regelmæssig, i alt fald i visse perioder. *Regular in periods.*
- +++ = Almindeligt forekommende, ofte i antal op til 50 pr. dag set i visse perioder. *Common, in periods up to 50 seen daily.*
- S = Standfugl. *Stationary.*
- V = Vintergæst. *Winter visitor.*
- T = Trækgæst. *Migration visitor.*

Hvor intet andet er anført er lokaliteten Nicosia eller sletterne deromkring. Tallene i parentes i sidste kolonne angiver typiske dagcifre.

Where no other locality is mentioned, the locality is Nicosia or the plains nearby. Figures in brackets indicate numbers seen on typical days.

Tabel 1. Oversigt over observationer af stand fugle på Cypern. *Observations on stationary birds on Cyprus*

<i>Columba palumbus</i>	+	Kyrenia d. 13. marts, Salamis d. 21. apr. (1-2).
<i>Aegypius monachus</i>	+	13. maj (1).
<i>Cybs fulvus</i>	++	nov.-maj (1-15).
<i>Hieraaëtus fasciatus</i>	+ (+T)	Kyrenia d. 13. marts (1).
<i>Aquila heliaca</i>	+ (T?)	Kyrenia d. 6. dec. (5), 16. jan. (6) og Nicosia d. 2. feb. (7).

<i>Falco tinnunculus</i>	+++ (+T)	nov.-maj i Nicosia og Famagusta. (især marts-apr.).
<i>Falco peregrinus</i>	+ (+T)	22. dec. (1).
<i>Tyto alba</i>	+	dec.-feb. (1).
<i>Athene noctua</i>	+	24. feb. (1).
<i>Otus scops</i>	+ (V?)	26.-29. nov. og 22. dec. (1-2).
<i>Ptyonoprogne rupestris</i>	+ (+T)	Kyrenia d. 13. marts (6).
<i>Parus ater</i>	+	Trodos d. 24. feb. (10).
<i>Parus major</i>	++	nov.-maj.
<i>Galerida cristata</i>	++	nov.-maj (5-25).
<i>Lullula arborea</i>	+	30. nov. og 8. dec. (1).
<i>Fringilla coelebs</i>	+++ (+V)	nov.-marts (25-200), (især feb.).
<i>Loxia curvirostra</i>	+	Trodos d. 24. feb. (30).
<i>Serinus serinus</i>	+++ (V?)	20. jan.-28. marts (25-150). (især feb.).
<i>Carduelis cannabina</i>	++ (T?)	slut. dec.-slut. marts (1-5).
<i>Carduelis carduelis</i>	+++ (+V)	nov.-marts (25-125). (især jan.).
<i>Garrulus glandarius</i>	+	Trodos d. 24. feb. (2).
<i>Pica pica</i>	+	dec. (1).
<i>Corvus monedula</i>	+++ (V?)	nov.-feb. + midt. marts (10-150).
<i>Corvus cornix</i>	+++ (V?)	nov.-feb. (25-75).
<i>Corvus corax</i>	++	dec.-jan. (5-25).
<i>Passer domesticus</i>	+++	nov.-maj.
<i>Passer hispaniolensis</i>	+	28. marts (1).

Tabel 2. Oversigt over observationer af vintergæster på Cypern. *Observations on winter visitors on Cyprus.*

<i>Larus canus</i>	+ (T?)	Famagusta 10., 11. og 19. april (1-3).
<i>Larus argentatus</i>	++ (+T)	Famagusta feb. (5-10).
<i>Larus ridibundus</i>	+ (+T)	Famagusta 28. feb. (5).
<i>Tringa nebularia</i>	+ (+T)	17. jan. (1).
<i>Vannellus vannellus</i>	++ (T?)	nov.-jan. (5-90).
<i>Numenius tenuirostris</i>	+	22. dec. (2).
<i>Podiceps cristatus</i>	+	Famagusta d. 28. feb. (1).
<i>Casarca ferruginea</i>	+	29. nov. (50).
<i>Hieraaëtus pennatus</i>	+	Kyrenia d. 6. dec. (1).
<i>Aquila clanga?</i>	+ (+T)	1. feb. (1).
<i>Falco naumanni</i>	+ (+T)	17. og 19. jan. (1).
<i>Erithacus rubecula</i>	+	dec.-feb. (1-2).
<i>Phoenicurus ochrurus</i>	++	dec.-marts (1-2).
<i>Saxicola torquata</i>	++	nov.-jan. (2).
<i>Turdus merula</i>	+	jan.-feb. (1).
<i>Turdus iliacus</i>	+	nov.-jan. (1-7).
<i>Turdus philomelos</i>	++ (+T)	dec.-jan. (5-15).
<i>Turdus viscivorus</i>	+	24. feb. (5), (Trodos).
<i>Sylvia curruca</i>	+ (+T)	27. nov. og 13. dec. (1).
<i>Sylvia atricapilla</i>	+++ (+T)	nov.-feb. (5-10).
<i>Phylloscopus collybita</i>	+++ (+T)	nov.-feb. (5-10).
<i>Motacilla alba</i>	+++ (T?)	nov.-marts-april. (10-75).
<i>Motacilla cinerea</i>	+	15. dec. (1).
<i>Motacilla flava</i>	+ (+T)	21. nov. og 28. jan. (1).
<i>Anthus cervinus</i>	+ (+T)	20. og 22. dec. samt d. 2. jan. (1).
<i>Anthus pratensis</i>	++	nov.-feb.-marts. (1-3).
<i>Alauda arvensis</i>	+++	nov.-marts (25-100).
<i>Emberiza cintrinella</i>	+	17. jan. (1).
<i>Fringilla montifringilla</i>	+	12. feb. (2), 14. feb. (1) og 15. feb. (1).
<i>Fringilla coelebs</i>	+++ (+S)	feb. (op til 150).
<i>Chloris chloris</i>	+	30. nov., 21. dec. og Kyrenia d. 13. marts (1-2).
<i>Sturnus vulgaris</i>	+++ (+T)	dec.-jan. (25-200).

Tabel 3. Oversigt over observationer af trækfugle på Cypern. *Observations on migration visitors on Cyprus.*

<i>Porzana parva</i>	+	Famag. d. 22. april (1).
<i>Porzana porzana</i>	+	Famag. d. 22. april (1).
<i>Larus ridibundus</i>	+	(+V) Famag. d. 7. april (4).
<i>Larus fuscus</i>	+++	(V?) Famag. d. 28. feb. (1). April (20-50).
<i>Larus argentatus</i>	++	(+V) Famag. april (2-10).
<i>Glareola pratincola</i>	+	Famag. d. 23. april (2).
<i>Himantopus himantopus</i>	+	Famag. d. 21. og 22. april (10 og 5).
<i>Hoplopterus spinosus</i>	+	Famag. d. 22. april (5).
<i>Tringa nebularia</i>	+	(+V) Famag. d. 21. og 22. april (1 og 5).
<i>Tringa glareola</i>	+	18. og 26. april (1), Famag. d. 22. april (15).
<i>Philomachus pugnax</i>	+	Famag. d. 22. april (3).
<i>Gallinago gallinago</i>	+	Famag. d. 22. april (3).
<i>Streptopelia turtur</i>	++	Nicosia og Famagusta 12. april-12. maj (1-15).
<i>Anas querquedula</i>	+	Famag. d. 21. og 22. april (3 og 10).
<i>Ardeola ibis</i>	+	Famag. d. 22. april (1).
<i>Egretta garzetta</i>	+	Famag. d. 21. og 22. april (5 og 2).
<i>Egretta alba</i>	+	Famag. d. 21. april (4).
<i>Ardea purpurea</i>	+	Famag. d. 22. april (2).
<i>Ardea cinerea</i>	+	28. marts (4), Famag. 11. og 21. april (1).
<i>Plegadis falcinellus</i>	+	Famag. d. 21. og 22. april (20 og 17).
<i>Circæus gallicus</i>	+	Famag. d. 11. april (1).
<i>Accipiter nisus/brevipes</i>	+	15., 24. og 25. april (1), Famag. 11. april (4).
<i>Circus macrourus</i>	+	Salamis d. 9. april (1).
<i>Hieraaëtus fasciatus</i>	+	(+S) Kyrenia d. 13. marts (1).
<i>Aquila clanga?</i>	+	(+V) 28. marts (6).
<i>Aquila pomarina</i>	+	Famag. d. 8. april (1).
<i>Aquila heliaca?</i>	+	(+S) Famag. d. 8. og 10. april (2 og 3).
<i>Falco tinnunculus</i>	++	(+S) Slut. feb.-marts-april (1-25).
<i>Falco naumanni</i>	+	(+V) Famag. d. 9. og 11. april (12 og 15).
<i>Falco vespertinus</i> (efterår) (autumn)	+	21. nov. (1).
<i>Falco peregrinus</i>	+	(+S) Famag. d. 20. april (1).
<i>Clamator glandarius</i>	+	Famag. d. 23. april (1).
<i>Cuculus canorus</i>	+	24. april (1).
<i>Fynx torquilla</i>	++	26. marts-13. april (1-2).
<i>Upupa epops</i>	++	24. marts-11. april (1-2).
<i>Merops apiaster</i>	++	28. april-6. maj (10-60).
<i>Coracias garrulus</i>	++	25. april-11. maj (20-65).
<i>Apus pallidus</i>	+	Famag. d. 11. april (1), 19. april (15) og 23. april (1).
<i>Apus apus</i>	+++	28. nov. (1); 15. feb.-marts-april (150-1000).
<i>Apus melba</i>	+++	3. feb. (1); 15. feb.-marts-april (1-20), Famag. 8., 20. og 21. april (40-375).
<i>Ptyonoprogne rupestris</i>	+	14. marts (1).
<i>Riparia riparia</i>	+	Famag. d. 19. april (4).
<i>Delichon urbica</i>	++	19. feb.-21. april (1-8). (især april).
<i>Hirundo daurica</i>	++	25. marts-22. april (1-6).
<i>Hirundo rustica</i>	+++	20. feb.-8. april (10-100).
<i>Luscinia megarhynchos</i>	++	4.-21. april (1).
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	++	26. marts-6. maj (1-4).
<i>Phoenicurus phoenicurus samamisisicus</i>	+	26. marts (1).
<i>Oenanthe leucomela</i>	++	21. marts-12. maj (1-8).
<i>Oenanthe oenanthe</i>	+	Famag. d. 10. april (6), og 11. april (2).
<i>Turdus philomelos</i>	++	(+V) 19. nov. (40), midt. feb.-marts-april (5-10).
<i>Agrobates galactotes</i>	+	5. maj (1).
<i>Sylvia melanocephala</i>	+	2. marts (1) og 21. april (Salamis) (1).
<i>Sylvia rüppelli</i>	+	27. marts (1), 12. april (1) og 13. april (1).
<i>Sylvia curruca</i>	+++	(+V) 13. marts-5. maj (5-50).

<i>Sylvia communis</i>	++	26. marts-5. maj (1-9).
<i>Sylvia atricapilla</i>	+++ (+V)	19. feb.-5. maj (5-15).
<i>Sylvia hortensis</i>	++	28. marts-12. april (1-2).
<i>Sylvia nisoria</i>	+	25. april (1) og 5. maj (5).
<i>Hippolais pallida</i>	+	Famag. d. 20. april; 25. april og 4. maj (1).
<i>Hippolais olivetorum</i>	+	Salamis d. 21. april (5).
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	+	10. maj (1).
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	+	19. april (1); Famag. d. 20. april (1).
<i>Phylloscopus bonelli orientalis</i>	+	13. april (1).
<i>Phylloscopus trochilus</i>	++	19. feb. (1); 24. marts-8. april (5-20).
<i>Phylloscopus collybita abietinus/tristis</i> .	+++ (+V)	midt. feb.-27. marts (1-5).
<i>Muscicapa parva</i>	+	18. april (1).
<i>Muscicapa albicollis</i>	++	2.-21. april (1-3).
<i>Muscicapa hypoleuca</i>	+	19. april (2), 20. april (1) og 21. april (4).
<i>Muscicapa striata</i>	+	19. april (2), 30. april (1).
<i>Lanius collurio</i>	+	5. maj (3).
<i>Lanius nubicus</i>	++	27. marts-13. april (1-2), Famag. d. 8. april.
<i>Lanius senator</i>	+	Famag. d. 8. april (1).
<i>Lanius minor</i>	+	25. og 26. april (1).
<i>Motacilla flava</i>	+	(+V) 7. april (1).
<i>Anthus cervinus</i>	+	(+V) 12. april (2).
<i>Anthus trivialis</i>	+++	29. marts-25. april (5-15).
<i>Calandrella rufescens</i>	+	8. maj (3).
<i>Calandrella brachydactyla</i>	+	4. marts (1) og 25. marts (1).
<i>Emberiza caesia</i>	++	26. marts-19. april (2-5).
<i>Emberiza hortulana</i>	+	4. april (1) og 12. april (6). Famag. d. 20. april (1).
<i>Oriolus oriolus</i>	+	Salamis d. 21. april (12).
<i>Sturnus vulgaris</i>	+++ (+V)	dec.-jan. (50-300) og feb.-marts (20-90).

SPECIEL DEL

Den specielle del i denne afhandling er udfærdiget for at omtale de mere usædvanlige observationer særskilt, dels for at omtale øens karakterfugle, ligesom flere af rovfugleobservationerne omtales med specielt henblik på bestemmelseskriterierne, hvorunder visse identifikationsproblemer omtales. Der er skrevet meget om feltbestemmelse af rovfugle, ganske specielt ørne, så omtalen bliver måske betragtet som overflødig, men det må være af betydning, at så mange som muligt fremkommer med deres indtryk og deres specielle feltkendetegn, alt sammen til belysning af identifikationen af en så vanskelig og varieret gruppe som ørne. PETERSON'S „Field Guide“ er en udmærket hjælp, men den glider alt for let hen over ørnene, hvorom flere misvisende ting er skrevet.

TYNDNÆBBET SPOVE (*Numenius tenuirostris*).
BANNERMAN anfører arten som usikker for Cypern skønt flere, ganske vist ældre, forekomster findes. Den blev således set i flokkevis i 1875 og 1880, men da intet eksemplar er nedlagt, regnes arten ikke som hørende til Cyperns fuglefauna.

Den 22. december iagttog jeg ved en lille sø nær Aylenja, to spover med karakterer svarende til den Tyndnæbbede Spoves. Ikke blot stemmen afveg fra Storspovens (*Numenius arquata*), om hvilken den ellers mindede lidt, men også størrelsen, næbbets længde og kropundersidens næsten renhvide farve, afveg fra Storspovens. Størrelsen var som Lille Spoves (*Numenius phaeopus*), mens næbbet lignede Storspovens i form, men noget kortere. Stemmen lignede Storspovens, men var tydeligt lysere, liggende i et højere toneleje, mere ren og klar, men ellers fremført på samme måde som hos denne.

RUSTAND (*Casarca ferruginea*).

Rustanden optræder som regelmæssig vintergæst på Cypern, omend ikke i større antal. Det var med megen overraskelse, jeg gjorde en observation af

denne fugl i ikke mindre end 50 eksemplarer. I samlet flok trak de ved aftenstid d. 29. november mod syd hen over Nicosia, ivrigt udstødende et karakteristisk, noget gåselignende „karak-karak“. De udmærkede sig ved at have et karakteristisk vingemønster af sorte svingfjer og hvide vingedækfjer, der sammen med deres rødbrune kroppe, udgjorde et fascinerende syn.

TÅRNFALK (*Falco tinnunculus*).

Denne var den almindeligste rovfugl på Cypern, såvel om vinteren som om foråret. Selvom mange trækkende tårnfalke ikke blev eksakt bestemt til *tinnunculus*, ansloges langt størstedelen at tilhøre denne art, bedømt efter den procent, der blev iagttaget under fine omstændigheder. Hovedparten syntes at passere i første halvdel af april. Ofte noteredes flokke af Tårnfalke i lige så tætte småflokke som hos Lille Tårnfalk (*Falco naumanni*). Identifikationen vanskeliggjordes derved, at ofte måtte almindelig Tårnfalks plettede eller tværstribede ryg ses, før dommen kunne fældes.

LILLE TÅRNFALK (*Falco naumanni*).

Arten angives at ankomme tidligst omkring månedskiftet febr.–marts. Det var også mod forventning, at jeg iagttog to hanner, en d. 17. og en d. 19. januar, henholdsvis ved Nicosia og Aylenja. Der har sandsynligvis været tale om overvintring. Forårsflokke blev set mellem Famagusta og Salamis d. 11. og 19. april, henholdsvis 12 og 15 fugle.

På afstand, når manglende rygpletning ikke kan konstateres, er arten vanskelig at bestemme. Det bemærkedes, at ryg- og vingedækfjer synede dybere rødbrun med skarpere kontrast til de sortere svingfjer, end hos Tårnfalk, ligesom halen virkede lysere og mere gennemsigtig blå, hvorved halebåndet trådte tydeligere frem. Disse „kendetegn“ slog ofte ikke til, hvorfor det formodes at variationer i fjerdragten forekommer hos begge arter.

STEPPEHØG (*Circus macrourus*).

Den gamle han af Steppenhøg, der observeredes på træk d. 9. april ved Salamis, var let kendelig på sin næsten hvide farve, især på undersiden af kroppen. Armsvingfjerens mangel på sort og håndsvingfjerens sorte farve, dannende en imod kroppen pegende kileformet plet, udgjorde de karakteristiske kendetegn. Silhuetten påmindede om Hede-høgens (*Circus pygargus*), med de lange, slanke og spidse vinger.

DVÆRGØRN (*Hieraaëtus pennatus*).

Ifølge BANNERMAN er arten truffet en gang på Cypern i marts 1957, men betragter alligevel arten som usikker for Cypern, da intet eksemplar er nedlagt som dokumentation. Da den yngler i Balkanlandene og i Sydrusland og bl.a. overvintrer i

Afrika, er det sandsynligt, at den passerer Cypern på træk. Ifølge MEINERZHAGEN passerer mange Dværgørne Ægypten på træk, og et fåtal overvintrer her, hvilket sandsynliggør overvintrende Dværgørn på Cypern. Således observeredes et eksemplar af den lyse fase af Dværgørn d. 6. december i Kyreniabjergene. Det drejede sig om en fugl i vågestørrelse, slank og velbygget, påmindende lidt om en Hvepsevåge. Hovedet var tydeligvis mere fremstrakt end en våges, det virkede mere ørneagtigt, men dog smalt. Vingerne var forholdsvis lange og smalle med næsten parallelle for- og bagkanter og afrundede vingespids. I svæve- og glideflugt holdtes vingerne horisontalt plane, strakt vinkelret ud fra kroppen. Halen var påfaldende lang og smal, lidt længere end vingebredden (armen), og næsten lige afskåret. Hele kropbygningen afveg tydeligvis fra Musvåge, og mindede mere om Hvepsevåge, uden dog at kunne kaldes identisk med denne, hvilket sikkert også skyldes fuglens anderledes bevægelse under flugten, der var behændig med hurtige vakse vingeslag, påmindende om en høgs, såvel i vingeføring som i flugtmethode. I et tilfælde viste den stor flyveevne under et pågående angreb mod nogle nærtved kredsende Kejsørerne, med hurtige styrtduk og smarte undvigelser. Undersiden farvefordeling dannede et karakteristisk mønster af hvidlig underside og undervingedækfjer, og mørke svingfjer.

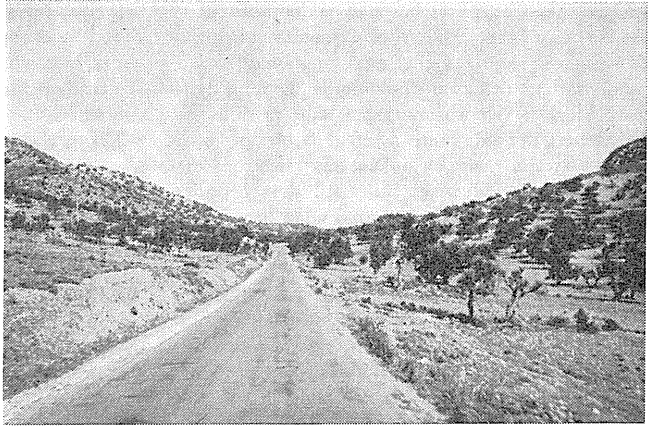
KEJSERØRN (*Aquila heliaca*).

Kejsørørn var den hyppigst observerede ørn og blev set i Kyreniabjergene og over Nicosia. Endvidere observeredes store mørke ørne på træk over Famagusta, og det har formentlig været denne art. Den 6. december iagttoges fem Kejsørerne i Kyreniapasset, nordvest for Nicosia. Det drejede sig om yngre, gulbrune fugle, hvoriblandt et par ældre, mørke ørne med lys nakke fandtes. De gamle fugles hvide skulderpletter kunne på grund af observationsvinklen ikke ses. Den 16. januar observeredes seks Kejsørerne nær Kyreniabjergene, formodentlig nogle af de samme fugle. Den 7. februar blev syv fugle set flyve mod nord over Nicosia. Det drejede sig her om ungfugle i forskellige dragter og aldre.

Ungfuglene fra Kyreniabjergene viste den unge Kejsørørns typiske lyst gulbrune fjerdragt. Uden særlige variationer viste de alle gulbrun krop- og vingunderside og med mørkebrune sving- og halefjer. Hovedets overside, nakken, skuldrene og vingeothersidens dækfjer var brungult spættet, ikke så lys skinnende gul som undersiden. Et par af fuglene observeredes i en god vinkel og afslørede lys gulbrun overgump og bagryg, men observationsejeblikket var for kort til at konstatere nærmere detaljer. Flere af fuglene over Nicosia, var tydeligvis længere fremskreden i ungfugledragten. Disse gjorde et mere broget indtryk med mørke fjer på undersiden

Fig. 3. Vejen gennem Kyrenia-passet mod Kyrenia by ved øens nordkyst. Passet var et fortrinligt observationssted for rovfugle, oftest Gåsegrib (*Gyps fulvus*) flyvende fra tinde til tinde, men også Kejsrerørne (*Aquila heliaca*) og Høgeørne (*Hieraaëtus fasciatus*) var repræsenteret.

The road through the Kyrenia. Many birds of prey were seen here, especially Gyps fulvus, but also Aquila heliaca and Hieraaëtus fasciatus.

af kroppen og vingerne. Den gyldne gulbrune „kåbe“, der kendetegner de yngste kejsrerørne, var borte her, og svingfjer og hale synede mørkere sortagtig. Enkelte viste lyst brungrå undergump, men da de kun blev set på undersiden, kunne et tilsvarende mønster ikke ses på oversiden. De enkelte helt unge Kejsrerørne fra Nicosia, lignede ganske fuglene fra Kyreniabjergene.

Arten kredser på plane, vandrette vinger, strakt lige ud fra kroppen, med vingekanterne næsten parallelle, givende vingerne et rektangulært udseende. Hovedet rager godt frem foran vingeforkanten, næsten som hos Kongeørnen. Halen er kortere end vingebredden (armens bredde), ikke nær så lang, bred og fyldig som Kongeørnens, og mindre afrundet end dennes. Kejsrerørn adskilles fra Kongeørn og Skrigeørnene foruden gennem dragten, ved sin afvigende vingestilling og anderledes haleproportioner og fra Havørn (*Haliaëtus albicilla*), foruden gennem dragten, ved sin anderledes hoved- og haleform og proportioner.

Der består ganske vist en svag mulighed for, at nogle af de som Kejsrerørne bestemte ørne, har været Steppeørn (*Aquila rapax*). Denne art er truffet én gang på Cypern. Ungfuglene af de to russiske racer, *orientalis* og *nipalensis*, er mørkere end den unge Kejsrerørn, og har et eller to tydelige hvide bånd på begge sider af vingen, der er meget iøjnefaldende. De unge Kejsrerørne der blev observeret, var lyst gylden gulbrune og ganske uden hvide vingebånd, og de gamle Kejsrerørne der observeredes i Kyreniabjergene, viste lys nakke, hvilket udelukker den gamle Steppeørn. Kejsrerørne blev aldrig set på så nært hold, at de mørke bræmmer på undersidens lyse fjer kunne ses. Dette kendemærke er fældende til adskillelse af den unge Kejsrerørn fra andre større lyse ørne, såsom Steppeørn.

Kejsrerørn angives af BANNERMAN at være en regelmæssig spredt ynglestandfugl på Cypern.

STOR SKRIGEØRN (*Aquila clanga*).

Skrigeørne blev set overflyvende Nicosia mod nord i februar og marts, men under uheldige observationsforhold, der gjorde sikker artsbestemmelse vanskelig. Den 1. februar noteredes en Skrigeørn, formentlig af arten *clanga*, men afstanden tillod ikke sikker artsbestemmelse. Den 28. marts iagttoges en samlet flok på seks Skrigeørne, også over Nicosia, flyvende mod nord. Disse tilhørte formodentlig også *clanga*, men var ligeledes for langt borte. At det drejede sig om Skrigeørne, fremgik bl.a. af størrelsen, bedømt i forhold til nogle nærtved kredsende Gåsegribbe, men også deres sortbrune dragter, kompakte bygning og typiske skrigeørnevingestilling, kunne eliminere andre mellemstore ørne. Forøvrigt kender jeg Stor Skrigeørn fra Skåne (5 tilfælde).

Stor Skrigeørn angives af BANNERMAN som usikker for Cypern, endskønt en observatør har iagttaget fire fugle sammen på efterårstræk. Den overvintrer bl.a. i Balkanlandene, Den Nære Orient, Iraq og Ægypten, hvilket sandsynliggør arten på Cypern.

LILLE SKRIGEØRN (*Aquila pomarina*).

Lille Skrigeørn observeredes en gang, nemlig d. 8. april ved Famagusta, idet en tilsyneladende ældre fugl fløj mod nord i lav højde. Fjerdragten afslørede, at den var mørkebrun på det meste af kroppen og vingerne, og med lysere brunlig farve op ad forryggen, nakken og issen, men helt uden tydelige hvide tegninger. Størrelsen var vanskelig at bedømme, eftersom fuglen var alene, men den virkede umiddelbart mindre end *clanga*, idet hele fuglen var anderledes fintbygget, langtfra så kompakt og tætbygget, som sin større fælle. Vingeføringen var raskere og vingerne virkede flade, sammenlignet med *clanga*'s rundbuede hejreagtige vingeføring, i aktiv- som i glideflugt. Ydermere synede vingerne forholdsvis længere og tydeligt smallere og mere til-

spidsede, end vingerne hos *clanga*, der normalt er ret korte og brede. Halen var længere og smallere end *clanga*'s; sammenlignet med vingebredden svarende til denne eller en smule under. Den bredvingede Store Skrigeørns normale hale er kun ca. halvdelen eller lidt mere af vingens bredde, sommetider synende som en pukkel bag vingerne, kort og nærmest kvadratisk. Vingestillingen er den samme som hos Stor Skrigeørn, omend armen ikke krummes i aktiv- og glideflugt, som Stor Skrigeørn har for vane at gøre det.

Mange af disse indtryk stemmer overens med N. H. CHRISTENSEN'S opfattelse af forskellene mellem de to arter (in lit.). WENDLAND'S (1959) flugtfotos af *pomarina*, viser en slankt bygget ørn, med relativt lange og smalle vinger, synende mere til spidsede en *clanga*'s. Halen er forholdsvis lang, sammenlignet med vingebredden, ligesom basis af halen er smal. Disse karakterer er i relation til artens bevægelse, anvendelig i felten på de typiske eksemplarer af Lille Skrigeørn. Imidlertid kan man sikkert komme ud for eksemplarer af Skrigeørne, som ikke lader sig bestemme til Stor og Lille, selv under gode betingelser. Et billede af en ung Stor Skrigeørn (MARKGREEN 1960) fra Skåne, viser en unormalt slankvinget og langhalet fugl, der utvivlsomt er meget vanskelig eller umulig at feltbestemme på silhuetten.

Ifølge BANNERMAN er arten kun truffet én gang på Cypern, bortset fra et enkelt ynglefund af arten. Dog tilføjes det, at Skrigeørn af en art, er ynglestandfugl på øen. Drejer det sig om Stor Skrigeørn, er det noget af det sydligste arten yngler, og lokaliteten ligger isoleret fra hovedudbredelsesområdet. Drejer det sig om Lille Skrigeørn, er det af interesse, at arten er standfugl her, da den ellers overalt angives at være trækfugl.

Nærmest ynglende skrigeørnart, er *pomarina*, der findes i Lilleasien.

SLANGEØRN (*Circaetus gallicus*).

Den 11. april observeredes over Famagusta en trækkende ørn af mellemstørrelse, med karakterer svarende til Slangeørn. Arten havde hvid krop- og vingeunderside, udelukkende den, overfladisk set, lignende Høgeørn (*Hieraetus fasciatus*). Den lange hale var bred og fyldig, og vingerne var lange og forholdsvis smalle, bedømt i forhold til vingelængden. I svæve- og glideflugt holdtes vingerne fladt udstrakte og tydeligt fremadstrakte, specielt i kredslugten, hvilket er typisk for arten.

Slangeørn er kendt som fåtalligt forekommende på efterårstrækket over Cypern, men er ikke før meldt fra forårstrækket.

GÅSEGRIB (*Cyps fulvus*).

Gåsegribben er den almindeligste større rovfugl på Cypern året rundt, og yngler i kolonier adskillige steder på øen. Dagligt sås Gåsegribe over Nicosia,

op til ti ad gangen. Både i Kyreniabjergene og i Trodosbjergene observeredes spredte småflokke, muligvis nær ynglepladserne. I marts-april sporede en tendens til direkte træk, men der har sandsynligvis været tale om lokale trækbevægelser fra Trodos-til Kyreniabjergene, måske af yngre fugle.

MUNKEGRIB (*Aegyptus monachus*).

Kun en gang lykkedes det at se Munkegribben, nemlig d. 13. maj over Nicosia, hvor den sammen med syv Gåsegribe, fløj mod sydvest. Den virker mere ørneagtig end Gåsegribben, med parallelle for- og bagkanter på vingen, hvorimod Gåsegribbens vinge smalner indefter ud mod spidsen, givende vingebackanten et s-formet udseende. Halen er længere og afrundet, mens Gåsegribbens kortere hale er lige afskåret. Iøvrigt ser Munkegribben helt sort ud på afstand, hvor Gåsegribbens lyst gulbrune vingedækfjer på begge sider af vingen, er meget tydelige, selv adskillige kilometer borte.

SPURVEHØG (*Accipiter nisus/brevipes*).

Enlige fugle på højtflyvende nordgående træk, blev noteret d. 15., 24. og 25. april over Nicosia, samt fire d. 11. april over Famagusta. På ingen af de observerede fugle sås farvedragten, så eksakt bestemmelse var derfor umulig. Begge arter træffes på trækket over Cypern, fortrinsvis *brevipes*, mens *nisus* dominerer i vinterhalvåret.

BLÆDER (*Merops apiaster*).

De første fugle ankom til Nicosia d. 28. april, idet tyve fugle iagttoges delvis på træk, mens de undervejs mod nordvest gjorde kortere ophold i enligt stående træer. Direkte trækkende flokke observeredes d. 29. april 10, 3. maj 35, 4. maj 2, og 6. maj 60 fugle (35+20+5). Trækket foregik mod nordvest i stor højde, og blev altid opdaget på deres bløde stemme, et rullende „dråål“.

Blæderen yngler regelmæssigt på Cypern. Øen benyttes ifølge BANNERMAN, som stoppested for meget store flokke Blædere, på deres genvej over det østlige Middelhav, hvad ovenstående flokke også syntes at vise.

ELLEKRAGE (*Coracias garrulus*).

Observeredes på træk mellem d. 25. april og 11. maj, med et klimaks på 65 fugle i én flok d. 30. april. Den har et karakteristisk flugtsilhuet. Vingeformen ligner Allikens (*Corvus monedula*), men syner længere, de smalle vinger med runde vingespids. Halen er ret lang, længere end vingebredden (og dermed Allikens), og hovedet rager tydeligere frem foran vingeforkanten, end hos Alliken. De to arter ligner ellers hinanden i størrelse og tildels i flugten, dog flyver Ellekragen noget vibelignende, med bløde sætvisse vingeslag.

GRÅSEJLER (*Apus pallidus*).

Gråsejleren optræder årligt på Cypern, og er i de senere år konstateret ynglende flere steder på øen. Den blev set i Famagusta d. 11. april 1, 19. april 15, og 23. april 1. Alle fuglene blev set fra det hotel, hvorpå jeg boede i min orlov.

Mens arten er umulig at bestemme i modlys, er den mod mørk baggrund særdeles let at kende. Det hvide på hage og strube strækker sig til øvre forbryst. Ansigtet er gråhvidt. Undersiden er mørkebrun, med tydelig sortagtig vatring (tværstribning) på kropssiderne, en karakter, der kræver nærbesigtelse, for at kunne konstateres. Undergumpen er næsten så lys som struben. Vingundersiden er lyst brungrå, specielt på svingfjerene; et mønster der også ses på vingeversiden. Stemmen minder om Mursejlerens (*Apus apus*), men er spinklere og mere skurrende.

ALPESEJLER (*Apus melba*).

Alpesejleren blev set adskillige gange på træk, både over Nicosia og Famagusta. Det er min opfattelse, at hovedtrækket foregår i højder, hvor det er meget svært eller umuligt at observere, selv med en almindelig kikkert. Kendsgerninger der taler for dette, havde jeg d. 20. og 21. april over Famagusta. De pågældende dage var der tilsyneladende lige så få Alpesejlere, som alle andre dage der tilbragtes her. Den 20. og 21. april om morgenen, opdagedes pludseligt i kikkerten store flokke af Alpesejlere, kredsende i stor højde, umulige at observere uden kikkert. I begge tilfælde skyldes opdagelsen, at falke var på træk i stor højde, henholdsvis Vandrefalk og Tårnfalk, og kun ved at følge disse, opdagedes sejlerflokke. De kredsede i tætte flokke i antal nær 400, hele tiden over falkene, så længe det var muligt at iagttage, inden de forsvandt mod nord. Det er meget tvivlsomt, om nogle af de omtalte flokke var blevet opdaget, dersom ikke falkene var blevet opdaget først.

Den første Alpesejler noteredes på forårstræk d. 3. februar, næsten tre uger før end den af BANNERMAN først angivne. At trækket af sejler muligvis har nået Cypern tidligere end andre år, fremgår ved, at også Mursejleren ankom for den normale ankomsttid. På hidtil tidligst angivne dato for Mursejleren (BANNERMAN), iagttoges over 150 fugle på nordgående træk (23. febr.) over Nicosia.

VINDROSSEL (*Turdus iliacus*).

Vindroslen optræder som en sjælden vintergæst på Cypern, men er noget hyppigere i strenge vintre. Vindrosler sås og hørtes jævnligt i nov.-december, og en enkelt gang i januar.

Den 20. november sås syv Vindrosler på træk over Nicosia. Enlige fugle er hørt på sydgående træk d. 25., 29. og 30. november, samt d. 3. decem-

ber. Den 11. januar trak tre fugle mod syd og sidste observation var d. 21. januar, hvor to fugle sås ved Nicosia.

RØDSTJERT (*Phoenicurus phoenicurus phoenicurus*), og (*Phoenicurus p. samamisisicus*).

De første Rødstjarter på forårstræk noteredes d. 26. marts, idet fire fugle, to hanner og to hunner, sås. Dette er to dage tidligere, end den tidligst anførte af BANNERMAN.

Den ene han udmærkede sig ved at have det smukkeste rent hvide vingespejl på den lukkede vinge, fremkommet af hvide yderfaner på arm-svingfjerene. Dette felt var større og mere markant, end det, der forekommer hos ældre hanner af Husrødstjert (*Phoenicurus ochrurus*). Denne karakter svarer til racen, *samamisisicus*, der forekommer ret jævnligt på Cypern, hvor den også yngler. Racens hovedudbredelse strækker sig over Sydrusland, Kaukasus og Lilleasien, mod øst til Iran og Turkestan.

NONNEDIGESMUTTE (*Oenanthe leucomela*).

Denne art blev truffet under betingelser, der tydede på yngel. På træk var den almindelig på sletterne omkring Nicosia, hvor det var normalt at se fire til seks fugle dagligt i den bedste tid. Den 30. marts optalte otte fugle ved Elisabeth Camps. Adskillige gange fouragerede arten, parvis eller enkeltvis, på hustagene og endog i de smalle gyder, inde i det ældste af Nicosia by, og det har da altid drejet sig om trækfugter.

De ynglepar, der konstateredes, fandtes i vegetationsløst, stenet og let bakket terrain. Fuglen røber sig ved sin tillidsfulde og støjende adfærd. Sangen består af en vedvarende snurren, mindende om Natravns (*Caprimulgus europæus*) stemme, men med kortere og oftere gentagne temaer. Til tider observeredes sangflugt, der som regel udgik fra et højt stade i terrainet, og flugten mindede da om en Hedelærkes (*Lullula arborea*). Under sangflugten fremførtes dens snurren mere vedvarende, ikke så ofte gentaget. Sommetider sluttede sangen af med en pibende i- eller y-lyd. Advarselsstemmen bestod af et skraldende gentaget „tråå-tråå“ i tydelig å-vokal.

HØGESANGER (*Sylvia nisoria*).

En han blev observeret d. 25. april, og d. 5. maj sås fem hanner sammen, alle i Nicosia. Ifølge BANNERMAN er arten ikke truffet om foråret på Cypern.

GÆRDESANGER (*Sylvia curruca*).

Denne, den almindeligste sanger i træktiden, blev set så sent som d. 27. november og d. 13. december. Gærdesangeren er ellers ikke truffet på øen efter oktober.

BLEG GULBUG (*Hippolais pallida*).

Enligt syngende hanner observeredes d. 20. april i Famagusta, og d. 25. april og 4. maj i Nicosia. Olivensangeren (*Hippolais olivetorum*), der blev observeret d. 21. april ved Salamis (5 fugle), synger ret lig *pallida*. Sangen er kraftigere, men ligger i samme toneleje, og tempoet er for begge arter et sted mellem Sivsangerens (*Acrocephalus schoenobaenus*) og Rørsangerens (*Acrocephalus scirpaceus*). Sangen hos begge arter er bygget nogenlunde ens op. Den består af seks til otte skurrende og gnidende toner, samlet i et tema, der falder lidt i tonehøjde mod slutningen. De to sidste toner afviger fra de seks første, og er indbyrdes adskillelige. *Pallida*'s sang er ret varieret, ofte med karakteristiske snerrende spurvelignende lyde, samt nogle munke- eller gulbugelignende smæld, blandet ind i hovedsang. Begge arter gentager temaerne hurtigt efter hinanden, således at sangen for en observatør lyder som én sammenhængende masse.

Størrelsesforskellen mellem *pallida* og *olivetorum* er det bedste skelnemærke mellem de to arter, der i dragten har en del ligheder. *Pallida* har et svagt anstrøg af gulligt på kropsiderne, som *olivetorum* mangler. Denne har svagt rosafarvet bryst, en karakter der kræver gode lysforhold, for at kunne ses. Farveforskellen mellem vinger og ryg er størst hos *pallida*, fordi dens rygfarve er lyst brungrå, hvorimod ryggen hos *olivetorum* er gråt havesangerfarvet.

Ifølge BANNERMAN er *pallida* en almindelig yngletrækrugl på Cypern, mens *olivetorum* betragtes som ret fåtallig.

GRANSANGER (*Phylloscopus collybita*).

Den almindeligste sanger i vinterhalvåret er givetvis Gransangeren. Den observeredes dagligt i op

til fem eksemplarer. Ifølge BANNERMAN optræder to racer på Cypern som vintergæster, nemlig den Skandinavisk/Russiske *P. c. abietinus* og den Sibirske *P. c. tristis*.

Gransanger blev set i to forskellige variationer og med hver sin lokkestemme. Fugle med karakterer svarende til *abietinus* lod et velkendt kort „hyit“ lyde, mens fugle med karakterer svarende til *tristis*, havde en for mig næsten ukendt stemme, jeg kun har hørt en gang før ved Falsterbo i Skåne. Det var et fint, let skarpt og udtrukket „diiv“ eller „tiif“, let at adskille fra førstnævnte. *Tristis* overvintrer i Indien, Persien, Iraq og Palestina, hvilket gør racen meget sandsynlig på Cypern.

Omkring halvdelen af de observerede fugle tilhørte denne race.

HVIDHALSET FLUESNAPPER (*Muscicapa albicollis*).

Denne fluesnapperart sås jævnligt i april på træk ved Salamis og i Nicosia.

Dersom hunnen er tavs, er den meget vanskelig at kende, i visse tilfælde endog umulig. Det kræver et indgående kendskab til udseendet af Broget Fluesnappers (*Muscicapa hypoleuca*) hun, for at kunne udpege hunnen af *albicollis*. For det meste har hendes hun mere hvidt i vingen og er mere grålig end hunnen af *hypoleuca*, men disse karakterer er noget variable, og glider over i hinandens.

Stemmerne er ret forskellige og er det sikreste skelnemærke mellem de to arter. Hvidhalset Fluesnapper har to stemmer, den ene adskillelig fra *hypoleuca*. Det er en langtrukket skarp i-lyd, der kan gengives som „tiit“, helt forskellig fra Broget Fluesnappers metalliske klangfulde „tvink“. Begge arter har et enslydende hårdt „tsak“.

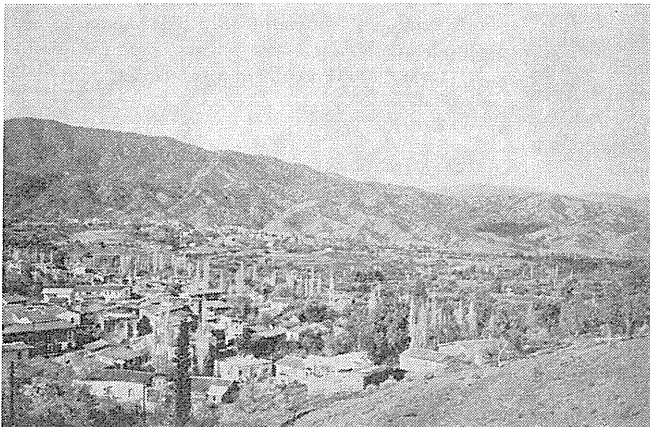

Fig. 4. Udsigt over den nordvestlige del af Trodos bjergene. Den almindeligst observerede fugl var her Gåsegrib (*Gyps fulvus*). Dalen er en af de frugtbareste i Trodos, og her dyrkes frugter og grøntsager.

View over the Northwestern part of Trodos mountains. Gyps fulvus was often seen here. The valley is the most fertile in Trodos.

Fig. 5. Udsigt fra Mount Olympos i Trodos bjergene i februar. En stor del af bjergene er dækket af fyrreskov.

View from Mount Olympos in Trodos mountains. Large mountain areas are covered with pine forest.

LILLE FLUESNAPPER (*Muscicapa parva*).

Lille Fluesnapper, der er set en gang før på Cypren, sås d. 18. april, idet en enlig bleg fugl holdt til i nogle haver i Nicosia. Under dens fourageren efter føde, iagttoges dens karakteristiske sort-hvide halemønster tydeligt.

RØDSTRUBET PIBER (*Anthus cervinus*).

Denne art træffes fåtalligt, men regelmæssigt overvintrende på Cypren. Af de fire observationer jeg gjorde af arten, var de tre i december og januar, og den sidste i april. Det er overraskende, at Rødstrubet Piber optræder på øen som regelmæssig vintergæst, da den, i Afrika, ellers overvintrer syd for Sahara. Cypren må da også betragtes som hørende til artens nordligst kendte vinterkvarter. Hovedvinterkvartererne ligger i Mellemafrika med tyngdepunkterne i Etiopien i øst og Nigeria i vest, og i Asien i Burma og Malaya.

STÆR (*Sturnus vulgaris*).

Stæren optræder i fire racer på Cypren, og overvintrer i betydeligt antal på Mesaoriasletten i december og januar. En hel del trækker videre til sydligere overvintringspladser i det samme tidsrum. Ofte sås stære i hundredevis trække over Nicosia, alle flyvende i østlig retning.

HVIDVINGET KORSNÆB (*Loxia leucoptera*).

Den 24. februar så jeg på Mount Olympos i Trodosbjergene, Cyprens højeste punkt, et eksemplar af Hvidvinget Korsnæb, efter dragten at domme, en yngre han. Da arten aldrig er truffet på Cypren, og fundet sikkert er noget af det sydligste, der er forekommet, må det være berettiget at omtale observationen nærmere. Iagttagelsen fandt sted i et sneklædt, fyrrebevokset terrain, hvor Lille

Korsnæb (*Loxia curvirostra*) optræder som en almindelig ynglefugl. Det var under en gennemgang af nogle *curvirostra*, fuglen blev opdaget, siddende på en lav klippeblok, blot 3-4 meter borte. Her sad den i et minut, og af vigtige kendetegn noteredes fuglens dobbelte hvide vingebånd i hver vinge; det i forhold til Lille Korsnæb ret spinkle korsede næb, samt den blegrøde underside, lidt kraftigere farvet på oversiden. Fuglen, der var tavs, var meget tillidsfuld, dog uden at virke udmattet. Kort efter fløj den enlig bort.

Der er ingen meddelelser om, at Hvidvinget Korsnæb har foretaget invasion i Skandinavien, men dens tilsynekommst på Cypren, kan stå i forbindelse med en eventuel invasion, udsprunget i det centrale Asien.

KVÆKERFINKE (*Fringilla montifringilla*).

Kvækerfinker observeredes i Nicosia d. 12. februar 2, 14. februar 1 og 15. februar 1, alle hanner i ren vinterdragt. Arten er ellers kun rapporteret tre gange tidligere på øen (BANNERMAN).

GULIRISK (*Serinus serinus*).

Gulirirken angives at yngle almindeligt på Cypren, og er således at forvente almindelig om vinteren i de lavere liggende egne. At arten ligefrem optrådte i hundredvis overalt i Nicosia, var overraskende, og det er nærliggende at tro, at øen benyttes som vinterkvarter for nordfra kommende fugle. Vinteren i Lilleasien er netop tilpas hård til at fordrive arten mod syd om vinteren. Akkurat det samme kan siges om Stillits (*Carduelis carduelis*), der ligeledes forekommer i hundredevis i Nicosia. Stillitsflokkene kulminerede i januar, hvorimod guliriskflokkene var størst i februar.

SUMMARY IN ENGLISH

Observations on birds and notes on bird migration at Cyprus 1964-65.

This paper is based on notes made from 17th November 1964 till 17th May 1965. Since my stay at Cyprus was due to military service, my leisure time and freedom of movement were rather limited.

The observations were mainly made in Nicosia and its surroundings, especially Elisabeth Camps and Aylenja, situated 6-8 km west and 3-4 km southeast of Nicosia respectively. Observations were also made in the Kyrenia mountains. Trodos mountains, Famagusta and Salamis.

The notes on the bird observations are divided and listed in tables 1-3, comprising resident birds, winter visitors, and migrants.

Passages resembling the migration of birds of prey were observed over Nicosia from February till April, when Griffon-Vultures (*Cyps fulvus*), Imperial Eagle (*Aquila heliaca*) and Spotted Eagle (*Aquila clanga pomarina*), presumably *clanga*, were observed flying towards the northeast in the direction of the Kyrenia mountains, coming from the Trodos mountains in southwest.

In April and May a number of migrating Bee-eaters (*Merops apiaster*) and Rollers (*Coracias garrulus*) were observed. The Bee-eaters passed at great altitude and were often noted by their voice, whereas the Rollers flew at low altitude and were easily visible; both species migrated towards the northwest.

Cyprus is well situated as a resting place for the great numbers of migrating passerine birds which pass the eastern Mediterranean, and numerous observations were made on these in Nicosia at the end of March. Such concentrations distinctly show the quantitative and qualitative value of this island.

Round Famagusta accidental observations were made of migrating birds of prey, watched when flying from the sea towards the coast, coming from southeast, which induces the author to believe that a small but important passage of birds of prey, especially of eagles, goes over eastern Cyprus. The occurrences of birds of prey seem to be due to deviation caused by southeastern winds, especially in anticyclonic weather. In the period from 8th till 12th April the following migrating birds of prey were observed round Famagusta: Sparrow-Hawk (*Accipiter nisus brevipes*) 4, Kestrel (*Falco tinnunculus naumanni*) 10-15, Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*) 1, *Aquila* sp., presumably *A. heliaca* 5, Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*) 1, Short-toed Eagle (*Circus caëtus gallicus*) 1, Pallid Harrier (*Circus macrourus*) 1, and one bird of prey of Buzzard size which could not be identified.

Of the more unusual observations should be mentioned Two-barred Crossbill (*Loxia leucoptera*).

Since this species is new to Cyprus a brief account of its field characters should be given. Its typical double white wing-bands seen on both wings is the best characteristic, but also the slender crossed bill of the species differed from that of Crossbill (*Loxia curvirostra*) which was foraging in the vicinity. The body colour was light grey-red, i.e. a juvenile male. The observation was made on 24th February at Mount Olympos in the Trodos Mountains.

Imperial Eagle (*Aquila heliaca*) was observed a few times in the Kyrenia mountains. Here the elementary characteristics of the birds were noted, e.g. plane horizontal wings, which are held extended from the body in gliding and circling flight, and a tail with slightly smaller proportions than that of the Golden Eagle (*Aquila chrysaëtos*), but not so short and square as in the Spotted Eagle (*Aquila clanga*). The plumage of the juvenile bird has light yellow-brown wing-coverts on both sides of the wing, on the upper side with admixture of darker feathers, giving the coverts a spotted appearance, while the under-parts appear a clear yellowish-brown and together with the yellow-brown under-parts give the appearance of a yellow-brown „mantle“. The remiges are dark-brown without any indication of light wing bands. In a few birds a light yellow-brown rump and back were noted. The tail is dark brown. Imperial Eagles were also observed over Nicosia on their way to the Kyrenia Mountains. These birds were more advanced in development of juvenile plumage than the Kyrenia birds, and, among other things, gave the impression of being darker on the underside of body and wings, since dark feathers had emerged on the yellow-brown underparts, giving the birds a mottled appearance. Over Famagusta several dark eagles passing at great altitude were observed, presumably of the species *A. heliaca*.

Medium-sized dark brown eagles were observed over Nicosia on a few occasions. The observation conditions were less favourable, which involved that an exact identification could not be made. The eagles were supposed to be Spotted Eagle which their compact body structure and round wings resembling those of Heron (*Ardea cinerea*) and dark plumage seemed to show. Further details could not be distinguished due to the distance. The author however knows *A. clanga* from Scania in Sweden (5 observations).

Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*) was observed once near Famagusta. It was an older bird in dark brown plumage with lighter shoulders, occipital region and crown, but otherwise without white pattern. The author's notes agree well with flight pictures of WENDLAND and with the descrip-

tion of the outline in the air in the earlier Danish literature. The most important differences in outline from that of the Spotted Eagle (*Aquila clanga*) is its different slender build, which is not as compact as in *clanga*. The wings are more slender and appear comparatively longer and more pointed and the tail more narrow, especially at the base. The tail is longer than in *clanga* in proportion to the wing breadth. In active flight *pomarina* appears more flatwinged, whereas the wings in *clanga* are more curved, giving the wing in movement a Heron-like appearance. *Pomarina* has livelier movements and more rapid wing beats than *clanga*. In circling flight the position of the wings in both species are similar, with plane wings (the arm) and the hand pointing obliquely towards the ground. However, *clanga* generally has a more curved arm.

A photo of a young *A. clanga* (MARKGREEN) shows an abnormally slender-built, narrow-winged Eagle with a long tail. It seems hardly possible to identify such transition forms in the field merely by their outline.

Booted Eagle (*Hieraëtus pennatus*) was observed once in the Kyrenia Mountains. It is a bird of Buzzard size, but with more slender body built and a more slender well-shaped outline than that of a Buzzard. The wing position is level horizontal and the wings are held extended almost right out from the body. The tail is remarkably long and narrow compared with the wing breadth, at least equally long as this. The said individual was of the light phase with light whitish underparts and underwing coverts and dark remiges. The flight is rapid and agile, recalling that of a hawk.

LITTERATUR

- BANNERMAN, D. A. & W. M., 1958: Birds of Cyprus. – London.
- CHRISTENSEN, N. H., 1960: Ornithologiske iagttagelser ved Atbara, Nordsudan. – Dansk Ornith. Foren. Tidsskr. **54**: p. 144–161.
- CHRISTENSEN, N. H., 1962: Observationer af fugle og noter om fugletræk i Iraq 1958. Dansk Ornith. Foren. Tidsskr. **56**: p. 56–81.
- CHRISTENSEN, N. H. & HANSEN, E., 1962: Iagttagelser af Kejserørne (*Aquila heliaca heliaca*) i Skåne, sommer og efterår 1961. – Vår Fågelvärld **21**: p. 241–249.
- CHRISTENSEN, N. H., PARSONS, A. G. & SØRENSEN, L. H., 1960: Feltbestemmelse af ørne. – Fugle-nyt 2. Supplement.
- HOLLOM, P. A. D., 1960: The popular Handbook of Rarer British Birds. – London.
- MARKGREEN, G. & MARKGREEN, M., 1960: Aspekter på större skrikörn (*A. clanga*) och dess förekomst i Sverige. – Vår Fågelvärld **19**: p. 273–285.
- PETERSON, R. et. al., 1956: A Field Guide to the Birds of Britain and Europe 2. nd. – London.
- WENDLAND, V., 1959: Schreiadler und Schelladler. – Neue Brehm-Bücherei.-Wittenberg-Lutherstadt.

Manuskriptet modtaget 1. april 1966.

Forfatterens adresse: Steen Christensen, Filskovvej 5, Kastrup.